

Is er nog wel leven zonder het internet?

We staan er zelden bij stil, maar zo'n twintig jaar geleden hadden de meesten onder ons het wereldwijde web nog niet ontdekt. Toen moest je zelfs iemand met een mobiele telefoon zoeken met een vergrootglas. Vandaag is het net andersom. Mensen die zich bewust afzijdig houden van elke digitale activiteit, ook al kunnen ze zich best een internetabonnement veroorloven en beschikken ze over de vereiste vaardigheden, zijn dun gezaaid. Is er leven mogelijk zonder het internet? En kun je offline meedraaien in onze almaar sneller digitaliserende samenleving of mis je dan van alles?

In een samenleving die voluit de kaart van de digitalisering kiest, vergt bewust omgaan met het internet almaar vaker een inspanning. © Image Select

OFFLINE LEVEN BLIJFT NIET ZONDER GEVOLGEN

Cijfers over mensen die weigeren deel te hebben aan het online leven, ook al beheersen ze de nodige vaardigheden en kunnen ze zich een internetabonnement veroorloven, zijn er niet. Uit de bevindingen van de *Barometer van de Informatiemaatschappij* (zie hieronder) kunnen we alvast afleiden dat het gaat om een fractie van de twaalf procent burgers in ons

land die nog nooit gebruikmaakten van het internet. „Voor heel wat mensen is de mogelijkheid op een offline leven niet aan de orde”, stelt Cédric Courtois, docent aan de School voor Massacommunicatieresearch aan de KU Leuven. „Wie beroepsactief is, moet doorgaans digitaal geleterd zijn. Jongeren leren al digitale vaardigheden aan in de basisschool.”

Toch hoor je soms de ietwat opstandige opmerking: „De mensheid draait al eeuwenlang zonder internet. Amper twintig jaar terug konden onze voorouders nog prima zonder. Waarom hebben wij het dan nodig?” Het is een van de meest courante argumenten die mensen aanhalen als motivatie voor hun afwezigheid op het internet. Meestal is het een drogreden, meent Ilse Mariën, onderzoekster bij iMinds-Studies op Media Information and Telecommunication aan de Vrije Universiteit Brussel. Ze doet onderzoek naar de sociale implicaties en beleidsaspecten van digitale media. „Tal van digitale mogelijkheden maken je het leven net makkelijker. Een app om online te bankieren bespaart je tijd en verplaatsingen”, legt ze uit. „In onderzoek naar digitale uitsluiting stellen we vast dat wie zegt geen behoefte te hebben aan of geen tijd te hebben voor het internet, vaak weinig inzicht heeft in de meerwaarde van bepaalde toepassingen. Tot je wijst op wat het internet kan betekenen voor wat iemand echt bezighoudt of voor een hobby. Zoals die vrouw die graag manden vlecht. Toen ik haar op YouTube een film toonde over vlechttechnieken, was ze meteen verkocht. Mensen kijken wel geïnteresseerd om het internet te raadplegen voor specifieke zaken die voor hen een meerwaarde betekenen, maar niet lukraak.” Bovendien vermoedt Mariën dat wie beweert geen in-

ternet nodig te hebben of wie geen smartphone wil, kan terugvallen op een vriendenkring waarin iemand desgewenst een document kan downloaden.

Tegelijk neemt het aantal mensen toe dat bewust gedeeltelijk actief is op het internet. Almaar meer mensen die voorheen ongebreidel en onbeperkt gebruik maakten van het internet en zowat vergrooid waren met hun smartphone, schreeven bewust hun aanwezigheid op het internet terug om veiligheids- of privacyredenen, om meer tijd te hebben voor een boek, om af te kicken van de knipperende lichtjes en het scrollen door eindeloze feeds, om bewuster de zondag of de vastentijd te be-

leven enzovoorts. „Het gaat om mensen die meer dan de gemiddelde burger grondig hebben nagedacht over de voor- en nadelen van internetgebruik”, stelt Cédric Courtois. „Ze begrijpen ook wat er met hun gegevens op het internet zoal kan gebeuren en willen niet dat die voor bijvoorbeeld publicitaire doeleinden worden gebruikt. Daarom kiezen ze er bewust voor bepaalde functies niet of niet langer te gebruiken.”

En ja, erkent Courtois, dan dreig je soms dingen te missen. Sommige jongeren sluiten bijvoorbeeld hun Facebookpagina af omdat ze ongelukkig worden van de immer leuke berichten en te gekke vakantiekiekjes van hun vrienden. „Zij zullen hoe dan ook sommige afspraken met vrienden

missen”, voorspelt Courtois. „Bewust afwezig zijn blijft niet zonder gevolgen.”

Dat geldt niet enkel voor sociale contacten, maar ook voor je maatschappelijk functioneren. „Bedrijven trekken al langer de digitale kaart”, stelt Courtois vast. De *Barometer van de Informatiemaatschappij* leert dat maar liefst 99,96 procent van de bedrijven in ons land met computers werkt. „Zij bieden hun diensten steeds vaker digitaal aan omdat dat goedkoper is. Banken sluiten kantoren en organiseren hun dienstverlening online.” Wie daarin niet wil meegaan, wordt afgestraft. Zo betaal je dossierkosten als je een internationaal treinticket boekt per telefoon of koopt aan het loket. Doe je dat elektronisch, dan is er geen meerkost.

Ook de overheid trekt voluit de digitale kaart. Met het plan *Digital Belgium* wil de Belgische overheid de digitale kloof dichtrijden tegen 2020. Onder het motto *Radicaal digitaal* wil de Vlaamse Regering tegen 2020 de dienstverlening van de overheid volledig digitaliseren. „De overheid heeft echter nog steeds een dienstverlenende taak voor de hele bevolking”, benadrukt Courtois en Mariën. „Naast digitale loketten zal het bemande loket nog een tijdlang blijven bestaan, maar ook dat zal geleidelijk worden afgebouwd ten voordele van het digitale platform.” Kortom, offline leven wordt almaar meer offline overleven.

Ilse VAN HALST

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

MATTHIAS DEWILDE (31)

‘We hebben de computer minder nodig dan je denkt’

Als tiener werd Matthias Dewilde uit Gent gepist op school. „Daardoor sloot ik me op in mijn eigen wereldje en raakte verslaafd aan computerspellen”, zegt hij. „In mijn vrije tijd deed ik amper iets anders dan staren naar een scherm. Sociaal ontplooiende ik me niet.”

Wanneer Dewilde op de werkvloer belandt, herontdekt hij geleidelijk aan dat het leven rijker is en bloeit hij sociaal open. „Van een mentor vernam ik dat hij wel televisie had, maar geen kabelaansluiting”, zegt hij. „Pas toen drong het tot me door dat je daar bewust voor kunt kiezen.”

Een soortgelijke bewuste keuze wilde Dewilde dan ook maken in zijn eigen leven. „Dat was nodig”, zegt hij. „Ook al was ik intussen al jaren gestopt met overmatig gamen, toch trok het scherm me nog steeds aan. Zo bleef ik ’s avonds vaak urenlang televisiekijken. Toen ik in mijn eentje ging wonen, besloot ik dan ook geen televisie in huis te halen.”

Op lastige of dode momenten grijpt Dewilde echter vaak terug naar zijn computer of smartphone om

computerspellen te spelen. „Je kunt het vergelijken met de blijvende aantrekkingskracht van drank op een alcoholverslaafde”, zegt hij. „Daarom deed ik de voorbije jaren enkele experimenten om ook het gebruik van mijn laptop en smartphone thuis te beperken. De ene keer gaf ik die toestellen een poosje in bewaring bij een vriend, dan weer nam ik geen of een beperkt internetabonnement. Afgelopen zomer leefde ik zelfs een week volledig zonder digitale media. Tegenwoordig laat ik mijn toestellen op het werk achter, zodat ik me thuis kan bezighouden met andere dingen.”

Matthias Dewilde houdt wel van die experimenten. „Zo grijp ik gedeeltelijk terug naar de levenswijze van weleer”, zegt hij. „We hebben de computer minder nodig dan je denkt. Uiteraard gebruik ik het internet voortdurend voor mijn werk. Dat vraagt dus wat planning. Bewuster omgaan met de computer schept echter ruimte voor creativiteit.”

Christof BOUWERAERTS

© Matthias Dewilde

EVA PLASSCHAERT (22)

‘Van al die vrolijke Facebookberichten werd ik depressief’

Vorig jaar verbleef Eva Plasschaert een maand in Mexico. Tijdens die lange en verre droomreis hield ze contact met het thuisfront via het internet. „Tegen mijn gewoonte in om op vakantie geen internet te gebruiken”, zegt ze. „Tot ik op een gegeven moment ook mijn Facebookberichten nakeek. Plots zag ik allerlei spectaculaire vakantiefoto’s van familie en vrienden de revue passeren. Iedereen leek wel de geweldigste vakantie ooit te beleven. Ik ging me afvragen of ik nu ook een foto van mijn reis moest delen, want dat ik anders misschien wel erg saai overkwam. Door die gedachte voelde ik me uiteindelijk twee dagen slecht, en dat tijdens mijn droomreis.”

Daarop besluit Eva Plasschaert haar gebruik van Facebook drastisch aan te passen. „Voor die reis was ik al geen fanatieke Facebookfan”, zegt ze. „Zo plaatste ik er nauwelijks zelf een bericht op. Toch opende ik Facebook vaak om berichten van anderen te bekijken. Ik paste de instellingen van mijn account dan ook aan zodat ik die berichten niet meer te zien kreeg.”

Sindsdien voelt Eva Plasschaert zich gelukkiger. „Wat me allermeest stoort aan sociale media is dat ze voortdurend onze aandacht opeisen”, zegt ze. „Hoeveel mensen grijpen niet bij alles wat ze doen naar hun smartphone om een foto op Facebook of Instagram te plaatsen. Het lijkt soms wel alsof we dingen ondernemen om er een foto van te kunnen delen.”

Niet iedereen begroette haar keuze dan ook enthousiast. „Sommige vriendinnen ergerden zich eraan dat ik niet meer wist waarmee ze bezig waren of afspraken miste”, vertelt Eva Plasschaert. „Ik zei hun dat ik dit liever van hen persoonlijk vernam dan via Facebook. Anderen menen zelfs dat ik Facebook actiever moet gaan gebruiken om een vriend te vinden of mensen te leren kennen.”

Volledig afstand doen van Facebook blijkt dan ook niet meer mogelijk. „Als bestuurslid van mijn studentenvereniging had ik geen keus”, zegt Eva Plasschaert. „Talloze afspraken worden via Facebook gemaakt en je dreigt steeds achterop te lopen.” (CB)

© Eva Plasschaert

TOON VANDELDELDE (64)

‘Technologie is niet louter middel, maar ook levenswijze’

Overal en altijd bereikbaar zijn hoeft voor Toon Vandeveldde, filosoof en econoom aan de KU Leuven niet zo nodig. „Daarom kocht ik me nooit een mobiele telefoon”, zegt hij. „Ook van de talloze mogelijkheden van het internet gebruik ik slechts diegene die ik nuttig acht. Zo vind ik e-mailen over het algemeen wel een vooruitgang tegenover het versturen van brieven. Tickets bestellen voor het theater of de trein en bankzaken regelen doe ik doorgaans ook online. Je kunt ook haast niet anders meer, of je maakt extra kosten.”

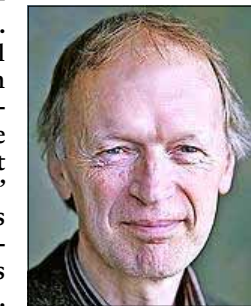
Shoppen via het wereldwijde web is dan weer niet besteed aan Toon Vandeveldde. „Jongeren kopen tegenwoordig zelfs schoenen via het internet”, stelt hij vast. „Als ze dan niet passen, zenden ze het pakket weer terug. Wat een verkwisting van energie, denk ik dan. Ga dan toch gewoon naar de schoenwinkel. Bovendien zit je met een ecologische kost voor het vervoer van al die pakketten.”

„Princieel weiger ik ook boeken te kopen via websites als Amazon”, vervolgt Vandeveldde. „Van het be-

drijf is immers geweten dat het zijn personeel onheus behandelt. Bovendien verkies ik mijn boeken nog altijd op papier te lezen. Misschien is dat voor mijn generatie ook weer niet zo abnormaal.”

Toch is Toon Vandeveldde niet gekant tegen het internet. „Op zich vind ik het internet iets geweldigs”, zegt hij. „Eigenlijk is het de digitale verwezenlijking van het communisme. Zo vinden studenten razendsnel informatie over het lesonderwerp en kunnen ze die meteen vergelijken met wat de docent erover vertelt.”

„Tegelijk haalt het web vaak ook het slechtste in mensen naar boven”, meent de filosoof. „Wat me vooral verontrust, is de vluchtigheid die ermee gepaard gaat. Door teksten snel op je scherm te lezen, boeten ze aan waarde in. Het medium lokt dat zelf enigszins uit. Technologie is niet louter een middel, maar brengt een manier van leven met zich mee. Daartegen probeer ik me toch te beschermen. Zo houd ik me ver van de sociale media en steek ik mijn vrije tijd in andere zaken.” (CB)

© Toon Vandeveldde